

Hicaz Makamı Seyri

İstanbul Belediyesi Konservatuvarı (Darül-Elhan) Türk Musikisi Talebe Cemiyeti

Ahmet Şefik Gürmeriç

[1904 - 1967]

Usûlü : S o f y a n

Hicaz Makamı

a) Durağı: Dügâh perdesidir.

b) Seyri: İnici-çıkıcı, bâzen de çıkıcı olarak kullanılmıştır.

c) Dizisi: Yerinde Hicaz dörtlüsünün Nevâ'da bir Rast beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir.

d) Güçlüsü: Hicaz dörtlüsü ile Rast beşlisinin ek yerindeki 5. derece Nevâ perdesidir. Üzerinde Rast çeşnisi ile yarım karar yapılır.

e) Donanımı: Si için bakiye bemolü, fa ve do için bakiye diyez donanımı yazılır.

f) Perdelerin T.M.deki isimleri: Dügâh, Dik Kürdi, Nim Hicaz, Nevâ, Hüseyini, Eviç, Gerdaniye ve Muhayyer'dir.

g) Yeden'i: 2.çizgideki sol Rast perdesidir (Bâzı klâsiklerde nâdir de olasa Nim Zirgüle kullanılmıştır).

h) Makamın özelliği: Hicaz makamı dizisi alt ve üst taraftan genişleme yapar. Durak perdesinin alt tarafına, Yegâh perdesine kadar inen Rast beşlisi halinde genişleme yapılır. Tiz durak üzerinde ise, Muhayyer'de Bûselik dörtlüsü halinde genişleme yapılır.

Seyri:

İnici-çıkıcı seyre sahip olan Hicaz makamının seyrine Nevâ perdesi civarından başlanır. Bazen dizinin alt ve üst tarafından başlayan eserler yapılmışsa da, bu diziler de hemen orta seslere geçmiştir. Hicaz dörtlüsünün sesleri verilerek güçlü olan Nevâ perdesinde kalış yapılır. Sonra dizinin üst tarafında bulunan Rast beşlisinin seslerine geçilir. Tiz Duraktan, Güçlüye doğru inilirken genellikle Fa diyez (Evç perdesi) bekar yapılarak Acem perdesi haline getirilir. Bu şekilde inici olarak Nevâ'da bir Bûselik Beşlisi meydana gelmiş olur. Güçlü perdesinde kalış gösterilerek, karışık seslerle Hicaz dörtlüsünde gezinilerek Dügâh perdesinde karar verilir.

Kaynak : Türk Musikisi Nazariyatı ve Usûlleri-Kudüm Velvelleri / İsmail Hakkı ÖZKAN [1941- 2010]

S o f y a n Usûlü

*) Dört zamanlıdır.

*) İki tane iki (2 +2 = 4) zamanın veya iki Nim Sofyân'ın birleşmesinden meydana gelmiştir.

*) 4/8'lik ve 4/4'lük iki mertebesi varsa da, 4/4'lük ikinci mertebe daha çok kullanılmıştır.

*) Pışrevlerde, İlâhîlerde, şarkılarda, türkülerde, oyun havalarında, kısaca özel usûl mecburiyeti olmayan hemen her formada kullanılmıştır

Sofyan D a r b Usûlü

1 . Darb :

(Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]

2 . Darb :

(Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]

3 . Darb :

(Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]